

El ve elbileğinin tümör ve tümöre benzeyen oluşumları (10 yıllık klinik değerlendirme)

M. Ersin Nuzumlalı⁽¹⁾, Semih Gür⁽¹⁾, Tekinalp Gelen⁽²⁾, Merter Özenci⁽³⁾, Ahmet Turan Aydın⁽⁴⁾

Bu çalışmada, 1982-1992 yılları arasında, Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi Ortopedi ve Travmatoloji Anabilim Dalı tarafından el ve elbileğinde tümör ve tümör benzeri oluşumlar nedeniyle ameliyat edilen 163 olgu retrospektif olarak değerlendirildi ve kaynak bilgiler gözden geçirildi. Yumuşak doku tümörleri %80.98, cilt tümörleri %7.98 ve kemik tümörleri %11.04 olarak bulundu. Tümöral oluşumların, yaş, cins, görülme sıklığı ve dağılım özellikleri kaynak bilgilerle uyumlu bulundu.

Anahtar kelimeler: El, tümör

Tumor and tumor - like conditions of the hand and wrist (clinical evaluation of ten years)

In this study, between the years of 1982-1992, 163 cases who were operated by the Department of Orthopaedic Surgery and Traumatology Clinic of Akdeniz University because of the tumor and tumor like conditions in their hands and wrist were evaluated retrospectively and the literatures were scrutinized. As a ratio; soft tissue tumors were found as 80.98%, skin tumors 7.98% and bone tumors 11.04%. Age, sex, frequency of incidence and dissociation characters of the tumoral structures were found to be correlated with the previous literatures.

Key words: Hand, tumor

Elin tümör ve tümöre benzeyen oluşumları neoplazmlardan kistlere ve basit kemik büyümelerine kadar değişen geniş bir yelpaze oluşturmaktadırlar. Oluşumların büyük bir kısmı zararsız olmakla birlikte, bazıları yapısal özellikleri nedeniyle önem taşıırken bir kısmı da el fonksiyonları üzerindeki olumsuz etkileri nedeniyle ön plana çıkmaktadırlar (16, 21).

El tümörleri genel olarak yumuşak doku tümörleri, cilt tümörleri ve kemik tümörleri olmak üzere üç ana başlık altında incelenmektedirler. Elin yumuşak doku tümörlerinin çoğu benign tabiattadırlar ve basit eksizeyonla tedavi edilebilirler. Ancak bu tümörler ekstremitayı ya da hayatı tehdit eden malign ya da premalign oluşumlardan ayırdedilmelidirler. Cildi tutan tümöral oluşumlar sık görülmekle birlikte, genellikle hasta ve konu ile ilgili olmayan hekimler tarafından ihmal edilmektedirler (9). Cilt tümörlerinin büyük bir kısmı benign tabiatta olmakla birlikte, sinsi malign değişimler gösterebilmektedirler. Elin kemik kökenli tümörleri primer kemik tümörleri içinde iyi bilinen ve tanımlanmış grubu oluşturmaktadırlar.

Hastalar ve yöntem

1982-1992 yılları arasında, Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi Ortopedi ve Travmatoloji Anabilim Dalı tarafından el ve elbileğinde tümör ve tümör benzeri oluşumlar nedeniyle ameliyat edilen 163 olgu retrospektif olarak değerlendirildi. 104 olgu kadın, 59 olgu erkek idi. Ortalama yaş 32.7 (3-70) idi. Olgular, yaş, cins, tümörün tipi ve yerleşim yeri özelliklerine göre değerlendirildi ve bulgular kaynak bilgilerle karşılaştırıldı.

Bulgular

132 (%80.98) olgu yumuşak doku tümörü, 13 (%7.98) olgu cilt tümörü ve 18 (%11.04) olgu kemik

Tümörün tipi	n	%	Yaş (*)	K	E
Ganglion	85	64.39	29	56	29
Tendon kılıfı kökenli Giant Cell tümör	32	24.24	38	21	11
Epidermoid Inclusion Kisti	5	3.79	28	1	4
Hemangioma	4	3.03	40	2	1
Yumuşak doku kondromu	2	1.51	32	2	
Nodüler Fasciitis	1	0.76	66	1	
Gout	1	0.76	22		1
Miksoid Liposarkom	1	0.76	39		1
Metastik tümör	1	0.76	58		1
Toplam	132	100		84	48

Tablo 1: El ve elbileğinde görülen yumuşak doku tümörleri
n: sayı, *: ortalama yaş, K: kadın, E: Erkek

Tümörün tipi	n	%	Yaş (*)	K	E
Glomus tümörü	1	7.69	48	1	
Granuloma (piojenik)	4	30.77	40	2	2
Hemangioma	3	23.08	23	3	
Keratoacanthoma	1	7.69	63	1	
Squamous hücreli tümör	4	30.77	53	2	2
Toplam	13	100		9	4

Tablo 2: El ve elbileğinde görülen cilt tümörleri
n: sayı, *: ortalama yaş, K: kadın, E: Erkek

Tümörün tipi	n	%	Yaş (*)	K	E
Enchondroma	12	66.67	27	7	5
Kemiğin Giant Cell tümörü	4	22.23	29	3	1
Basit kemik kisti	1	5.55	42	1	
Metastik tümör	1	5.55	45		1
Toplam	18	100		11	7

Tablo 3: El ve elbileğinde görülen kemik tümörleri
n: sayı, *: ortalama yaş, K: kadın, E: erkek

(1) Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi Ortopedi ve Travmatoloji Anabilim Dalı, Yard. Doç. Dr.

(2) Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi Patoloji Anabilim Dalı, Yard. Doç. Dr.

(3) Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi Ortopedi ve Travmatoloji Anabilim Dalı, Araştırma Görevlisi

(4) Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi Ortopedi ve Travmatoloji Anabilim Dalı, Doç. Dr.

tümörü idi. Tümörlerin tipi, olguların yaş ve cinsiyet özellikleri Tablo 1, 2 ve 3'de gösterilmiştir.

Olguların %52.15'ini oluşturan ganglionların yerleşim özellikleri Tablo 4'de gösterilmiştir.

Lokalizasyon	n	%
Dorsal elbileği ganglionu	73	85.88
Volar elbileği ganglionu	6	7.06
Volar retineculer ganglion	2	2.35
Mucous kist (DIP eklem ganglionu)	2	2.35
Diğer ganglionlar		
Ekstansör tendon ganglionu	1	1.18
Muhtelif yerleşimli ganglionlar		
Birinci ekstansör kompartman (Dorsal retinacular ganglion)	1	1.18
Toplam	85	100

Tablo 4: El ve elbileğinde görülen ganglionlar n: sayı

Tartışma

Çeşitli yazarlar tarafından tüm el tümörleri içerisinde yumuşak doku, cilt ve kemik tümörlerinin dağılımları Tablo 5'de gösterilmiştir. Çalışmamızdaki yumuşak doku tümörlerinin %80.90 ve cilt tümörlerinin %7.98'lik oranları genel dağılıma uymaktadır. Kemik tümörleri %11.04'lük oranla genel dağılımın üzerinde bulunmuştur.

Yazar	Yum. Doku Tümörü	Cilt Tümörü	Kemik Tümörü
Posch	1946 (%90.01)	170 (%7.86)	46 (%2.13)
Boutler	291 (%68.15)	124 (%29.04)	12 (%2.81)
Bogumill	112 (%88.89)	10 (%7.94)	4 (%3.17)

Tablo 5: Yazarlara göre tümörlerin dağılımı

Ganglionlar üzerinde geniş bir araştırma yapan Angelides'e (2) göre, ganglionlar elin yumuşak doku tümörlerinin %50-70'ini oluşturmaktadırlar. Bu oran Posch (14), tarafından % 56.04, Butler ve ark. (14) tarafından %33.41, Bugumill ve ark. (6) tarafından %56.35 olarak bildirilmiştir. Ganglionlar Angelides'e (2) göre kadınlarda 3 kez daha sık görülmektedirler. %70 oranında 2.-4. dekatlarda görülen ganglionlar, %60-70 dorsal bilek ganglionları şeklindedir. Volar bilek ganglionları %18-20 oranında, volar retineculer ganglionlar %10-12 oranında görülürler. Serimizde ganglionlar tüm yumuşak doku tümörlerinin %52.15'ini oluşturmaktadırlar. Ortalama yaş 2.-3. dekatlar arasında toplanmaktadır. Kadın/erkek oranı yaklaşık 2/1 dir. Çalışmamızda, dorsal bilek ganglionları Angelides'e (2) göre daha yüksek oranda bulunmuştur (%85.88).

Tendon kılıfı kökenli dev hücreli tümör elin ikinci sıklıkla görülen tümöral oluşumdur (14). Bogumill'e (5) göre en fazla 6. dekatla, Campanaci'ye (7) göre 20-40 yaşlar arasında görülmektedir. Sıklıkla parmaklarda yerleşmektedir ve seks ayrımı yoktur (5, 7). Çalışmamızda tendon kılıfı kökenli dev hücreli tümör elin yumuşak doku tümörleri içerisinde ikinci sırayı oluşturmaktadır (%24.24). Ortalama yaş 3. dekatla toplanmaktadır ve kadınlarda yaklaşık 2 kat fazla görülmektedir. Epidermoid inclusion kisti, elin yumuşak doku tümörleri içerisinde en sık görülen tümörlerin-

dendir (14). Posch'a (14) göre %5.09, Butler ve ark. (14) göre %8.47, Bogumill ve ark. (6) göre %1.59 oranında görülmektedir. Çalışmamızda epidermoid inclusion kisti elin yumuşak doku tümörleri içerisinde %3.79 oranında görülmektedir.

Hemangiom, elin hem yumuşak dokusunu hem de cildi ilgilendiren tümörlerindedir. Görülme sıklığı Posch (14) tarafından %4.21, Butler ve ark. (14) tarafından %5.95, Bogumill ve ark. (6) tarafından %3.97 olarak bildirilmiştir. Erişkin dönemde ve kadınlarda daha sık olarak görülmektedir (7). Çalışmamızda tüm el tümörleri içinde %4.29 oranında görülen hemangiomlar, kaynaklarla uyumlu olarak en sık 2.-4. dekatlar arasında ve kadınlarda görülmüştür.

Oldukça nadir görülen elin yumuşak doku kondromu, en fazla 30-50 yaşlar arasında ve erkeklerde görülmektedir (4, 7). Çalışmamızdaki iki olgunun yaş ortalaması (32 yaş) bu yaş grubuna uymakta, ancak cinsiyet özellikleri uymamaktadır. Nodular fasciitis, elin nadir görülen tümöral oluşumlarından (17). En sık 20-40 yaşlar arasında görülmektedir ve seks ayrımı yoktur (5, 7). Nodular fasciitis'in görülme oranı Posch (14) tarafından %0.09 olarak bildirilmiştir. Çalışmamızda bu oran %0.76 dir.

Gut görülme oranı çalışmamızda %0.76 olarak bulunmuştur. Posch (14) tarafından %0.19 olarak bildirilmiştir.

Miksoid liposarkom, elin çok nadir görülen tümörlerindedir (7). Bryan ve ark. (14) 1974 yılında yayınlanan çalışmalarında hiç liposarkom görülmediğini bildirmişlerdir. Posch (14), liposarkom görülme oranını %0.14 olarak bildirmiştir. En fazla erişkin dönemde ve 50-60 yaşlar arasında görülmektedir (5, 7). Çalışmamızda 39 yaşındaki bir olguda bulunmuştur (%0.76). Yumuşak doku tümörleri arasında glomus tümörü görülme sıklığı Posch (14) tarafından %1.62, Butler ve ark. (14) tarafından %0.92, Bogumill ve ark. (6) tarafından %3.17 olarak bildirilmiştir. Glomus tümörlerinin elin tüm tümörleri içerisindeki görülme oranı Retting ve ark. (18) tarafından %1.2 olarak saptanmıştır. Erişkin dönemde ve kadınlarda daha sık olarak görülmektedir (7). Çalışmamızda glomus tümörü tüm yumuşak doku tümörleri içerisinde bir olguda (%0.61) görülmüştür.

Elin malign cilt tümörleri arasında bulunan keratoakantoma görülme sıklığı Posch tarafından (14) %0.42, Butler ve ark. (14) tarafından %1.14, Bogumill ve ark. (6) tarafından %0.79 olarak bildirilmiştir. Sıklıkla 60-70 yaşlar arasında ve erkeklerde görülmektedir (5). Çalışmamızda keratoakantoma tüm yumuşak doku tümörleri içerisinde bir (%0.61) olguda görülmüştür.

Squamous hücreli tümör, eldeki malign tümörlerin %70-90'nını oluşturmaktadır ve 60-70 yaşlar arasında kadınlarda daha sık görülmektedir (5, 9). Eldeki malign tümörler içerisindeki görülme sıklığı Posch (14) tarafından %32.65, Butler ve ark. (14) tarafından %86.66 olarak bildirilmiştir. Çalışmamızda, squamous hücreli tümör eldeki tüm malign tümörlerin %50'sini oluşturmaktadır. Dört olgunun yaş ortalaması 53 olup, kadın/erkek oranı eşit olarak bulunmuştur.

Yazarlar	Posch (14)	Butler (14)	Bogumill (16)	Wulle (24)	Hernandez (11)	Ruda (19)	Schmidt (20)	Özbek (15)	Walt (22)	Davidson (8)	Wevers (23)	Adeyemi Dorol
Tümörün tipi	n	n	n	n	n	n	n	n	n	n	n	n
Neurilemmom	45	7	1									
Fibrom	30	18	1									
Osteo chondrom	12	3										
Osteoid osteoma	6	1										
Synovioma (benign)	3	2										
Lymphangiom	3											
Myxom	2	2										
Leiomyom	2	1	1									
Myxolipom	1											
Fibrosarkom	3	3										
Malign melanom	3	5										
Kaposi's sarkom	1							1				
Malign dev hüç.tüm.	3	1										
Malign schwannom	1	1			1	1						
Synovial sarkom	1		2									
Hemangioendotheliom	1											
Granüler hüç.Myoblastom	1		1									
Malign fibroz histiostom	1			2								
Ewing's sarkom			1									
Epitheloid sarkom											4	
Celluler schwannoma										1		
Chondrosarkom				2								
Osteosarkom									1			
Malign synovioma												1
Ter bezi kanseri												1
Rhabdomyosarcom												1

Tablo 6: Çalışmamızda bulunmayan tümörlerin yazarlara göre dağılımı

Enkondrom, elin en sık görülen primer kemik tümörüdür (10). En fazla 10-50 yaşlar arasında görülmekte olup seks ayrımı yoktur (7, 10). Çalışmamızdaki bulgular tüm özellikleri ile kaynak bilgilerle uyumludur. Kemiğin dev hücreli tümörü, genellikle 20-40 yaşlar arasında görülmektedir ve kadın/erkek oranı 3/2 dir (5). Sıklıkla metakarpalarda ve radius distal ucunda yerleşir (5, 10). Çalışmamızdaki yaş, cins ve yerleşim yeri özellikleri kaynak bilgilerle uyumludur. El ve elbileğinde metastatik kemik tümörü oldukça nadirdir (3, 10). Bununla birlikte 40 yaş üzerinde, özellikle diğer vücut bölgelerinde primer malignitesi bulunan olgularda ağırlı kemik lezyonu varsa dikkatli olunmalıdır. Kemiğe metastaz genellikle meme, akciğer ve böbrek tümörlerinden olmaktadır (12). Kerin (13) 1958'de 30, 1983'de 123 olgu bildirmiştir. Çalışmamızda, elde yumuşak doku metastazı yapan olguda primer odak femur distal metafizi ve elde kemik metastazı yapan olguda primer odak mesane olarak saptanmıştır. Çeşitli yazarlar tarafından bildirilen ve çalışmamızda saptanamayan el ve elbileğinin oldukça nadir görülen tümöral oluşumları Tablo 6'da gösterilmiştir.

Kaynaklar

- Adayemi-Doro, HO., Durosimi-Etti, FA., Olude, O.: Primary malignant tumors of the hand. J Hand Surg. (Am), 10 (G pt H1): 815-820, 1985.
- Angelides, AC.: Ganglion of the Hand and Wrist. Chapter 58 Operative Hand Surgery. Green DP, 2, Ed pp 2281-2299, Churchill Livingstone, New York, Edinburg, London, Melbourne, 1988.
- Aydın, AT., Baykara, M., Karaveli, Ş.: Unusual metastases of the transitional cell carcinoma of the urinary tract to the hand and foot (A case Report), Kanser, 14 (1-2): 27-33, 1984..
- Aydın, AT., Karpuzoğlu, G., Nuzumlalı, E.: Elin yumuşak doku kondromu (vaka takdimi), Acta Orthop Traum Turc. 23 (1): 37-39, 1989.
- Bogumill, GP.: Tumors of the hand. Section 42, Surgery of the musculoskeletal system. Everts C McC. 2, Ed p: 1197-1250, Churchill Livingstone, New York, Edinburg, London, Melbourne, 1990.
- Bogumill, GP., Sullivan, DJ., Baker, GI.: Tumors of the hand, Clin Orthop. 108: 214-222, 1975.
- Campanacci, M.: Bone and Soft Tissue Tumors. Springer-Verlag Wien New York, Aulo Gaggi Editore Bologna, 1990.
- Davidson, SF., Das, SK., Smith, EE.: Cellular schwannoma of the hand, J Hand Surg. (Am), 14 (5): 907-909, 1989.
- Fleegler, EJ.: Skin Tumors Chapter 60 Operative Hand Surgery. Green DP, 2, Ed PP 2323-2346, Churchill Livingstone, New York, Edinburg, London, Melbourne, 1988.
- Harold, MD.: Bone Tumors chapter 61 Operative Hand Surgery. Green DP; 2. Ed p: 2347-2361, Churchill Livingstone, New York, Edinburg, London, Melbourne, 1988.
- Hernandez-Vaquero, D., Cima-Suarez, M., Garcia-Pravia, C.: Chondrosarcoma of the bones of the hand. Report of two cases. Arch Orthop Trauma Surg. 110 (5): 265-268, 1991.
- Heymans, M., Jardon-Jeghers, C., Vanwijk, R.: Hand metastases from urothelial tumor. J Hand Surg. (Am), 15 (3): 509-511, 1990
- Kerin, R.: Metastatic tumors of the hand. J Bone Joint Surg. 65-A: 1331, 1983.

14. Mc Farland, GB.: Soft Tissue Tumors, Chapter 59, Operative hand Surgery. Green DP, 2, Ed p: 2301-2322, Churchill Livingstone, New York, Edinburg, London, Melbourne, 1988.
15. Özbek, MR., Kutlu, N.: A rare case of Kaposi's sarcoma; hand localization. Handchir Mikrochir Plast Chir. 22 (2): 107-109, 1990.
16. Palmieri, T.J.: Common tumors of the hand. Orthop Rev. 16 (6): 367-368, 1987.
17. Rankin, G., Kuschner, SH., Gellman, H.: Nodular fasciitis: a rapidly growing tumor of the hand. J Hand Surg. (Am), 16 (5): 791-795, 1991.
18. Retting, AC., Strickland, JW.: Glomus tumor of the digites. J Hand Surg. (Am), 2 (4): 261-265, 1977.
19. Ruda, R., Kucharzyk, DW., Roy, DR., Ballard, ET.: Digital schwannoma in the skeletally immature child. J Hand Surg. (Am), 16 (2): 248-250, 1991.
20. Schmidt, D., Harms, D., Leuschner, I.: Cytokeratin expression in malignant triton tumor. Pathol Res Pract. 186 (4): 507-511, 1990.
21. Shenag, SM.: Benign skin and soft-tissue tumors of the hand. Clin Plast Surg. 14 (2): 403-412, 1987.
22. Van Der Walt, JD., Ryan, JF.: Parosteal osteosarcoma of the hand. Histopatology, 16 (1): 75-78, 1990.
23. Wewers, AC., Kroon, BB., Albus-Lutten, CE., Gortzak, E.: Epitheloid sarcoma. Eur J Surg Oncol. 15 (4): 345-349, 1989.
24. Wulle, C.: Maligne Weichteiltumoren der Hand. Bericht über zwei maligne fibrose Histiocytozome und zwei ekstraskelletale myxoide Chondrosarcome. Handchir Mikrochir Plast Chir. 21 (2): 97-102, 1989.

Yazışma adresi

*Yard. Doç. Dr. M. Ersin Nuzumlalı
Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi
Ortopedi ve Travmatoloji Anabilim Dalı
07058 Kepez, Antalya, Türkiye*